

HET PADDENSTOELENJAAR 1918.

„EKER een goed paddenstoelenjaar geweest!” werd mij gevraagd door hen, wien de nattigheid van 1918 misschien nog in de beenen maar ten minste in het hoofd zat. Een goed jaar wel, maar een belangrijk jaar niet. Den zachten winter en de vele regens in aanmerking genomen, had ik er grooter verwachtingen van, maar er is veel te weinig warmte geweest en dat hebben de paddenstoelen voor hun groei al even noodig als de menschen-kinderen. Al kreeg ik weer veel meer zendingen dan andere jaren (liefst 380 tegen 285 verleden jaar, waaronder van 131 verschillende personen tegen 99 in 1917) zoo telt mijn lijst van nieuwe en bijzondere soorten maar 56 exemplaren, waar die in 1917 wel 96 bedroeg. Toch is het geen on-interessant jaar geweest, waarvan wel weer 't een en ander te vertellen valt. Zoo was het een belangrijk voorjaar, zeer rijk aan vondsten van Ascomyceten. Waarom toch de vertegenwoordigers van deze groep zoo bijna uitsluitend in 't voorjaar verschijnen? Daarvoor zou ik zoo heel graag eens een verklaring ontvangen, evenals voor 't feit, dat van de hoogere planten juist vele der monocotyle planten in die maanden hoogtij vieren. Nu, er waren ontzettend veel Morieljes te vinden. Ik behoefde, om er van te smullen, ze zelf niet te gaan zoeken, daar ik er zooveel toegestuurd kreeg, dat ik er voortdurend een maaltje aan had. Ze kwamen ook uit streken, waarvan de groeiplaats nog niet bekend was, als uit den polder bij Delft, uit den Hoek van Holland, uit Arnhem, Apeldoorn, enz. Ook van de veel minder algemeene *Gyromitra esculenta*, (P.) Fr. werd door den Heer D. Tollenaar op Noord-Houdringe te Bilthoven weer een nieuwe vindplaats ontdekt, waar hij ze bij massa's vond. Doch ook zeldzamer Ascomyceten werden te voorschijn gebracht. Zoo, de aardige, *Verpa digitaliformis* P., uit de duinen bij Overveen en Aerdenhout door den Heer H. J. Calkoen Jr. en door Dr. L. Vuyck te Diepenveen. De mooie bekerzwam met dikke lijsten, *Acetabula vulgaris* Fuck, (zie *De Levende Natuur*, Jaargang 22, blz. 376, fig. 5), werd buit gemaakt op de zoo aardig geslaagde Pinkster-excursie der N. N. V. te Winterswijk en kwam op meerdere plaatsen voor. Uit ik weet niet hoeveel plaatsen wel, werd mij de sierlijke, wit met oranje gekleurde *Mitula paludosa*, Fr. die meestal in het water groeit, toegestuurd. Ook van meerdere plaatsen en overal op z.g.n. „Brandstellen” groeiende, werd mij de voor conifeeren zoo schadelijke *Rhizina inflata* Schaeff gezonden, o. a. van het afgebrande stuk Diaconieven, te Oisterwijk door den Heer F. A. des Tombe.

Nog een bijzonderheid bracht de Voorjaars fungi-flora in het op vele plaatsen verschijnen van een rose-sporige, sierlijke zwam, die ook tot de eetbare soorten behoort, nl. *Entoloma clypeatum* L., in andere landen (Duitschland en Frankrijk) tot de gewone Mei-zwammen behorende, doch bij ons vóór dezen, tenminste zoolang als ik aan paddenstoelen doe, weinig aanwezig geweest. Zelfs kwam zij op een paar plaatsen precies zoo voor als Vader Ricken in „die Blätter pilze” opgeeft, nl. in gezelschap van de echte Mei-zwam: *Tricholoma gambosum* Fr., welke mooie soort, anders vrij zeldzaam in ons land, ook dit jaar hier en daar veel voorkwam.

En zoo was het ook met *Volvaria gloiocephala* Dc., de beruchte vergiftige dubbelgangster van de Champignon, waarvan ik in mijn laatste stuk in dit tijdschrift al een staaltje van verteld heb, hoe iemand de vergissing beging ze te plukken en te eten en toch niet dood ging; nu, die *Volvaria* was er al in Mei en in November vond Mevr. Boetje—v. Reuven haar in Den Haag nog al en nu eens niet in gezelschap van Champignons, maar in dat van de heerlijk smakende *Coprinus comatus* Fl. D., waaraan dit jaar ook al rijk schijnt geweest te zijn. Een zeldzame vertegenwoordigster van datzelfde *Volvariageslacht*, nl. *V. Taylori* Berk, werd door mij in gras van het Bolwerk te Haarlem gevonden in den tijd, dat we daar zeer veel Champignons konden plukken, nl. in begin Augustus, en Mej. J. Scholten haalde in November uit een grasveld in Artis de voor ons land geheel nieuwe *Volvaria grisea* G. te voorschijn.

Was het voorjaar vrij rijk geweest, de voorzomer was bijzonder schaarsch aan

paddenstoelen, enkele soorten, als *Marasmius oreades* Bolt en *Cantharellen* uitgezonderd, waarvoor het een rijk jaar was. De valsche *Cantharel* was ook zeer overvloedig dit jaar en was er al in Juli. De *Boleten* waren laat, pas in Juli begonnen er enkele te komen en een der eerste was *Boletus luridus* Schaefl, die zoo lang en in zoo groote hoeveelheden bleef, dat vele menschen, bij gebrek aan betere soorten, het waagden deze toch blauwkleurende soort, die door Michael (Führer für Pilzfreunde) niet giftig genoemd wordt, te eten, en, naar ik meen, zonder schade. Bijzonder vroeg was, tenminste in mijn streek, de *Vliegenzwam*. Zie ik haar meestal pas eind Augustus, nu was zij een der eerste *Amanita's* en een der weinige zwammen, die ik in de eerste helft van Juli kon noteeren. Een voor ons land geheel nieuwe *Russula*, *R. maculata* Q. deed in Augustus hare entrée, natuurlijk weer op verschillende plaatsen tegelijk. Van *Lentinus cochleatus* P., de heerlijk naar anijs geurende beukenparasiet, werden weer zoovele nieuwe vindplaatsen ontdekt, dat dit ding, in 1912 voor 't eerst in ons land opgespoord, nauwelijks meer een plaatsje gegund wordt in de jaarlijksche lijst van nieuwe en zeldzame indigenen, terwijl *Boletus cavipes* Klotz, in 1909 verschenen, er heelemaal niet meer op mag komen, zooveel vindplaatsen als daar van steeds opduiken! En met de, v  r dit jaar nog al zeldzame, mooie en pas laat verschijnende *Lepiota lenticularis* Lasch, tot nog toe alleen maar gesignaleerd in onze duinstreek, zal het even zoo gaan, waar zij mij van 8—16 October van 6 verschillende plaatsen werd toegezonden, o. a. door den Heer Horsthuis te Hengelo. Bernink zond weer mooie dingen o. a. de zeldzame, roodmelkende Melkzwam: *Lactarius acris* Bolt; van twee plaatsen de *Boletus Oudemansii* Hartsen of *B. Boudieri* Q. dat wel hetzelfde zal zijn.

Fig. 1. *Clitocybe connata* Schum. $\frac{1}{2} \times$ nat. grootte.

Van die geweldig naar knoflook riekende: *Marasmius prasiosmus* Fr.

werd door den Heer M. G. J. Meijer, te Hengelo, een nieuwe vindplaats ontdekt, terwijl mij zelve, bij een bezoek op Huize de Pauw te Wassenaer, het genoegen te beurt viel een geheele nieuwe *Marasmius* soort n.l.: *M. globularis* Q. te vinden.

De heer v. d. Wouw, te Breda, bekende specialiteit van de z.g.n. „Brandstellen”, vond weer mooie en nieuwe dingen daarop, doch zijn mooiste zending naar 't Herbarium was iets, dat helaas moeilijk te beschrijven valt, maar een ieder, die de naar deze zwam, voor de Flora Batava geteekende plaat van Mej. v. d. Pavord Smits ziet, zal zich de verrukking kunnen voorstellen, die mij beving bij het ontvangen van de azuur-blauwe, fluweelige *Corticium coeruleum* Schrad, die hij op een gekalkten paal bij Ginneken gevonden had. Was de voorzomer en volle zomer zeer schaarsch aan soorten geweest, in September, zoo ongeveer in 't midden der maand, was er een enorme overvloed aan alle mogelijke paddenstoelen. Gedurende een verblijf van eenige dagen in de omgeving van Ellecom, heb ik er mijn hart ruimschoots

aan opgehaald, niettegenstaande de regen elken dag met bakken uit den hemel werd gegoten. De bosschen stonden letterlijk vol, allerlei kleuren door elkaar, een pracht, als ik nog geen enkel jaar aanschouwde!

Op de excursies in dien tijd gehouden, waren in minder dan geen tijd 120 soorten genoteerd. Daarbij waren er welke in jaren niet waren waargenomen, zooals o.a. op de weilanden de, in groote kringen groeiende, *Clitocybe rivulosa* P., de beukenparasiet, *Pholiota aurea* Sow., die van popels, *Pholiota destruens* Br. en anderen. *Amanita pantherina* was verbazend overvloedig, (*Am. mappa* en *phalloidis* kwamen zeer laat) en de Vliegenzwam: *Amanita muscaria*, heeft heel wat menschen laten genieten van haar prachtig en veelvuldig voorkomen dit jaar.

Hadden we in 't voorjaar een grooten toevloed van de eetbare *Entoloma clypeatum*, in September en October vonden wij in 't Gooi en bij Haarlem de lang niet algemeene *E. rhodopolium* Fr., dië als giftig geboekt staat. Verder, niet alleen daar, doch overal verspreid, de zoo sterk naar chloor riekende: *E. nidorosum* Fr. Ook in October bleef de paddenstoelen-overvloed en kreeg ik tusschen 1 en 15 Oct. de meeste zendingen van het seizoen naar het Herbarium gestuurd. In dien tijd was het dat de Heer Berendsen (afd. Apeldoorn N. N. V.) zijn mooie tentoonstelling hield in de Oranjerie van 't Loo en dat ik de zeldzame *Clitocybe connata* Schum. (fig. 1) voor de collectie kon conserveeren. Wat had ik haar graag op haar standplaats zien staan, op de beukenbladeren bij een der vijvers. Mij dunkt, zij moet daar op de opale lotoskelken, zoo dikwijls door dichters bezongen, geleden hebben.

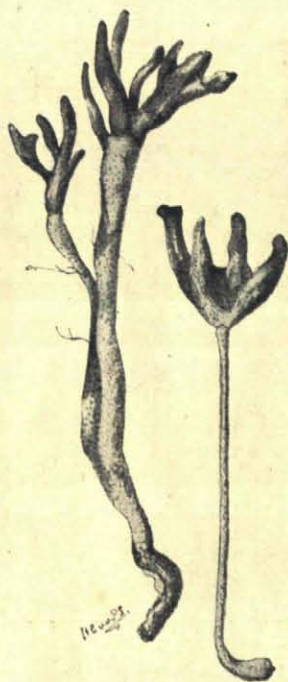

Fig. 2. *Xylaria Guepini* (Fr.) Ces.
 $\frac{1}{2}$ X nat. grootte.

De tentoonstelling der Ned. Mycol. Ver. te Haarlem, gehouden van 27—30 September, leverde, ofschoon de tijden toch goed waren en er ook vele soorten, wel aanwezig waren, niet veel belangrijks op, wat echter meer tot oorzaak kan hebben, dat de omstreken van Haarlem zelf, waar toch bij zoo'n gelegenheid het meeste en steeds versch materiaal vandaan moet komen, niet rijk aan paddenstoelen zijn. Alleen was er wel een heel mooi Ascomycetenhoekje, uitmuntende, niet alleen door mooie kleuren en vormen, maar ook door zeldzame soorten. Daar vonden we den clou van dit jaar, de, door den Heer B. E. Bouwman te Bilthoven in zijn aardappelveld gevonden roodkoppige *Xylaria Guepini* (Fr.) Ces. (fig. 2), die meer op een *Cordiceps* dan op een *Xylaria* lijkt en die een enkelen keer nog wel in Europa gevonden is, maar eigenlijk in Brazilië thuis hoort. Nu heeft de Heer Bouwman zijn aardappelveld, dat vroeger dennenbosch was, gemest met mest uit Kampen en die Kamperdieren zijn gevoed met Amerikaansch veevoeder, waaraan wij waarschijnlijk dit nieuwigheidje op mycologisch gebied te danken hebben. Het was geen unicum, doch vele exemplaren ervan stonden bijeen, zoodat er groote uitdeeling onder de liefhebbers kon worden gehouden. Bij dat intieme Ascomycetenhoekje, waar Bouwman zijn prachtige *Helvella* (*Gyromitra*) *infula* Schaeff ook gebracht had, was nog een geheel nieuwe zwam voor ons land en wel een op steenkool gegroeide Bekerzwam: *Plicaria Fuckelii* Rehm, daar gebracht door den Heer Henri v. Booven te Hilversum.

De afdeelingen Deventer en Breda der N. N. V. hielden ook in den goeden tijd wel geslaagde tentoonstellingen, doch ook de lijstjes daarvan leverden niet zooveel bijzondere soorten als dit andere jaren wel eens 't geval is geweest. Ook onze Consul-excursie, gehouden

op 12 en 13 October in de mooie omstreken van Denekamp bracht, mycologisch, niet veel op en het resultaat van de groote Leden-Excursie der Vereeniging, op het Loo gehouden, was al zeer poovertjes te noemen. Aardig en zeer toepasselijk nationaal was het daar, dat het bassecour achter 't paleis als bezaaid was met de prachtig groote Oranje Bekerzwam, *Peziza aurantia* Müll. Den 16en en den 17en November hadden we strenge vorst en was het vooreerst dus vrijwel gedaan met de zwammen. De vele regens echter daarna, brachten nog weer heel wat te voorschijn zoodat mij, tot in 't laatst van December nog vele dingen toegezonden werden. Zoo kon Mej. Scholten op haar vaste plekje in 't Artis-grasveld, den 23en Dec. daar nog een *Coprinus atramentarius* maaltje weghalen. Een zeldzame *Clavaria*-soort, *Cl. fuscata* Oud., door Oudemans daar reeds in 1861 ontdekt en beschreven, werd mij door de her-ontdekkers na dien, de heeren C. v. Overveem en K. Boudijn, assistenten aan de Amsterdamsche Universiteit, toegezonden. Zij groeit in de Varenkas aldaar, op de stammen van de boomvarens. De kleur is witachtig, spoedig geel, daarna bruin wordend. Versch geplukt is zij reukeloos, doch eenige minuten daarna verspreidt zij een sterke knoflooklucht.

Dit paddenstoelenjaar kenmerkte zich door verbazend veel misvormingen en vergroeiingen bij de paddenstoelen, wat ik voor mij, toeschrijf aan den grooten regenval en daardoor weligen groei van het mycelium en den jonge, dichtbijeen aangelegde vruchtlichamen, die zich anders niet alle kunnen ontwikkelen, maar door deze gunstige omstandigheden dit wel deden en nu op en aan elkaar groeiden.

Ook nog te vermelden valt het geweldig veel voorkomen dit jaar van de Huzarenmuts, de oranje-roode *Cordiceps militaris* L., welke meestal te voorschijn kwam uit de cocon van den hooivlinder, ook wel uit die van andere vlindersoorten, eens zelfs uit hout. Ook de wisselzwam van deze soort, de *Isaria farinosa* (Dicks) Fr. werd mij nog al eens toegezonden.

Van de algemeene zwammen-distributie hebben wij niet veel meer gemerkt, dat is echt: „beaucoup de bruit et peu de besogne” geweest. Een enkele burgemeester was nog al actief. Zoo kreeg ik eind Augustus o. a. bericht, dat er bij Upsterland (Friesland) genoeg paddenstoelen waren om te worden gedistribueerd.

Ofschoon dus de overheid niet officieel heeft ingegrepen in deze zaak, geloof ik toch, dat we dit jaar mycophagisch in ons land zeer zijn vooruitgegaan. Vele mycologen hebben daarvoor hun (hare) krachten gegeven en de plaat, door den Ned. Veget. bond uitgegeven, die hare oplaag van 5000 ex. reeds geheel kwijt is en een nieuwe voorbereidt, doet zeer veel nut. Enkele bezitters van buitens in paddenstoelrijke streken hielden daar welgeslaagde en drukbezochte tentoonstellingen en kookdemonstraties. Dat het zoo voortga, ook op wetenschappelijk gebied, wenscht met dank en erkenning weer voor al het in 1918 gezondene

Leiden, Rijks Herbarium.

CATH. COOL

DE SYSTEMATIEK DER VOGELS.

ET de grootste belangstelling zullen stellig vele lezers van *D. L. N.* kennis genomen hebben van de *Ornithologische Studies* van den Heer Wolda. [Dep. van Landb. Nijverh. en Handel; Gebrs. v. Langenhuysen. 's-Gravenhage 1918. Prijs f 1.50].

De zeer breed opgezette en nauwkeurig gecontroleerde nestkastproefnemingen op Oranje Nassau's Oord zullen zeker een blijvende waarde voor de Ornithologie bezitten. Onderhoudend en suggestief beschrijft Wolda zijn experimenten, hij geeft bijkans in iederen zin blijk, dat hij is gekomen tot een veelomvattende kennis van »het intieme leven der vogels« en zijn studie getuigt van een zeer volhardende liefde voor zijn studie-objecten.